

Örökbefogadás 1.

1963-ban született Kolozsvárott. Teológiából doktorált, irodalom-, színháztörténész és kritikus, a Keresztény Szó erdélyi katolikus kulturális folyóirat főszerkesztője. Legutóbbi írását 2014. 2. számunkban közöltük.

Kiskamaszkorom óta készülök a gyereknevelésre. Már akkor meghatott a sok hányódó kisgyerek sorsa. A szomszéd gyerekek, akik mindig a zsiroskenyeremet kunyerálták, aztán boldogan hazaszaladtak velem és megcukrozva hozták ki, ott majszolták nagy büszkén, úgy tízévesen egyszer csak elkerültek egy üvöltéstől hangos éjszaka után. Árvaházba vitték őket, súgták a felnőttek nekünk, s ebben a halkán elhangzott mondatban felénk sújtó fenyegetés lapult: vigyázzatok, hogy viselkedtek, mert... Pedig ezeket a gyerekeket nem azért vitték el, mert nem lehetett velük bírni. Nem velük, a szüleikkel nem lehetett bírni. Illetve ők nem bírtak egymással. Addig-addig birkóztak, míg egyik este az anyjuk késsel szorította vissza az apjuk lecsapó kezét, a férfi azonban megcsúszott és egyenest belefeküdt a késbe. Ott hörgött a konyhakövön, az anyjuk csak bámult, a gyerekek meg kicsődültek a furcsa hangra, álltak a küszöbön, míg habzó vér se jött már a férfi száján. Az anyjuk akkor lesimította a haját, a ruháját, elment a szemközti szomszédasszonyhoz, megkérte, hogy fektesse ő le itt a gyerekeket, s engedje meg, hogy ő meg telefonáljon közben. Az idős asszony sóhajtott, a saját, messze élő unokáira gondolt és betelerelte gyorsan a kicsiket a hálójába, egymás mellé fektette őket az ágyba, még mesét is olvasott nekik, s ott kucorgott az ágy szélén, amikor a rendőrökkel a gyermekvédelmisek is megjöttek, ellentmondást nem tűrően parancsolták ki a már szunnyadó kicsiket a kényelmetlen terepjáróba, úgy vitték őket, mintha ők lennének a gyilkosok, úgy is feküdtek le aznap, rács mögött, kemény börtönpriccsre. Az asszonyt húsz évre ítélték, a gyerekek már csak töpörödött öregasszonyként látták viszont. Az is évekbe telt, míg a testvérek a rendszerből kikerülve végre annyira összeszedték magukat, hogy egymást megkeressék.

Mi úgy maradtunk ott, hogy évekig nem tudtuk megmagyarázni magunknak sem, mit hibáztak a szerencsétlenek. Rossz volt a szájunk íze, sokáig magunknak se vallottuk be, hogy ezek a mindig szakadozott ruhájú, kellemetlenül, mert túlzóan ragaszkodó, de végeredményben kedves kisgyerekek hiánya megülte egész gyerekkorunkat. Minden bújócskánál hiányoztak, a körjátéknál kevesen voltunk, nem volt köztünk többé olyan, aki minden játékban elsőnek vállalja a leghálátlanabb feladatokat is, csakhogy induljon vagy folytatódjék a játék.

Bár évekig nem tudtuk pontosan, mi és miért történt, s főleg hogy pontosan hová tűntek a szomszéd gyerekek, bennem akkori-ban kezdett megfoganni a szívós elhatározás, hogy örökbefogadott gyerekeim lesznek.

Amikor eljött az ideje, más élettények is ráerősítettek erre az elhatározásra. A hosszas procedúra ugyan elkészerítő volt, talán ha

nem ilyen régi keletű ez a dolog bennem, ötször-hatszor is lemondtam volna az egészségről. Mert bár minden intézetben, ahol megfordultam, százzszámra volt a legkülönbözőbb formájú, korú és nemű, senkinek sem kellő gyerek, a rendszer úgy kezelte a kérdést, mintha mi, örökbefogadók, gondosan megszűrendő gonosztevők lennénk, akiket el kell a tett elkövetése közben kapni. Nemigen tördődött senki azzal, hogy a befogadóra váró gyerekek végre révbe érjenek. Ők ott az íróasztalok mögött mintha csak ellenséget láttak volna bennünk, ráérősen, kevés valódi figyelmet fordítva a feltárára, vártak, forgattak, újabb iratokat kértek és így tovább. A csodával határos módon sikerült végül több három-négyéves kisgyereket hazavinni. Nem örökbe, csak nevelésre, de elégedett voltam: úgy értékeltem, mint a kiskoromban hazavitt kiskutyák és kismacskák esetében: sikerült őket a sok száz pusztulásra, lassú kiszikkadásra vagy hányatott utcai életre szánt egyed közül kimenteni, s minden társuk helyett is maximálisan jól tartani őket. Igen, kissé kompenzáltam: a sok megmentés elől elzárt élet súlyozására szövetkeztem a sorssal, apait-anyait beleadva ezeket a kicsinyeket minden jóban részeltetni akartam. Nem kényeztettem, nem: inkább szerető szigorral és következetességgel terelgettem őket a legjobb felé, igyekezve rájuk szabottan modellezni az életpályájukat, biztatással, olykor büntetéssel megmártani őket mindabban, amit nemcsak ők és társaik, de tán magam sem kaptam meg.

Rendben is ment minden, ezek a gyerekek kedves elnézéssel fogadták talán túlzóan lelkes terelgető indulatomat, szépen beilleszkedtek, ki-ki adottságai szerint, a rá váró életmódba. Egyik kedves lányka fodrász lett, csinos, mosolygós, dolgos asszonnyá nőtt. Egy fiúcska számítógépes szakember, egy jól menő cég alapembere, szívesen küldik karbantartásra: a rejtett hibákat is könnyen megtalálja, és minden korú, hangulatú kliens elégedettségét ki tudja vívni szolgálatkész modorával. Egy másik leányka érettségi után megkereste a vérszerinti családját: anyja megtört, beteg asszony, mellette maradt, ápolja. Nem sorolom, nem dicsekedni akarok, talpraesett, belevaló fiatalok ezek. Egyetlen lányról nem tudok. Ő volt a legtehetségesebb. Akkor került hozzám, amikor a többiek már többnyire sínen voltak. Ő volt az egyetlen, akit hivatalosan is örökbe fogadtam. Megtört volt, kicsiny, összeesett: otthonról úgy került el, hogy semmi biztatást nem kapott, csak szidást, elmarasztalást, ő pedig aprócskára húzta magát össze, keskeny szemrészéből leste, ki mit vár tőle, hallgatott, és erején felül is megpróbált az elvárásnak megfelelni. Különben is hallgatólag volt, sokat olvasott, alaposan, elmélyülten. Sokáig azt hittem, ő viszi legtöbbre, legalább egyetemi tanár, akadémikus lesz. Nemcsak kiválóan tanult, különösen, ha az adott tanárt kedvelte. Akkor, csak hogy a maga csendes módján kedvében járjon, lexikonokat bújt, idegen nyelvű adatokat szedett össze az internetről, fogalmam sincs, hogyan értette meg mindazt, amit olvasott, hiszen nem is tanulták azt a nyelvet, amin ő dokumentálódott! Érett volt, néha teljesen elfelejtkeztem

arról, ő a kislány s magam a felnőtt. Amikor hozzám került, eleinte nehezen szoktam, hogy a már kiürült házban ismét osztozom valakivel mindenben. De észrevétlen volt, olyannyira, hogy vadászni kezdtem, mit tegyek, hogy mosolyt lássak az arcán, hogy meglepődjön és széles kis arcára öröm üljön ki. Öröm, hogy figyelnek rá, hogy nem neki kell alkalmazkodnia, hanem más jár az ő kedvében, mert ezt ő is megérdemli. Azzal, egészen banálisán azzal, hogy van és létezik. Beszélgettünk is pár év után arról, hogy ez neki is kijár. Meghallgatott, sovány arcán hosszában megfeszültek az izmok, ahogyan ellenkezett benne az élettapasztalat. A füléhez eljutott, talán az agyába is, de a lelke tiltakozott. Sose mondta hangosan, de tudtam, a lelke berzenkedik a szavaim ellen. Nem hiszi, hogy neki bármi is kijár. S ha olykor nem sikerült valami, akár csak a palacsinta vagy a mosás, ahogy eltervezte, összetört, egy sarokban reszketve várta, mit szólok majd. Mindig szidást várva nézett maga elé ilyenkor. Hiába öleltem százszor is, bizonygatva, hogy nem ettől függ a szeretetem, ilyen butaságok miatt nem múlik el, ő rám nézett, nem sírt, de a szeme annál mélyebb szomorúsággal telve, csak annyit kérdezett: megtartasz még? Hiszen ki fogsz tenni, tudom én. Évek múltán is mint kés forgott bennem ez a két mondat, pedig ismertem már a mondást, százszor s ezerszer hallottam tőle. Különb en jókedvű, életerős lány volt, nem nagyon társasági, de kevés barátja igen kedvelte, hangulatos, ötletdús embernek ismerték. Figyeltem arra, hogy ne terheljem rá az akkoriban elég bonyolult magánéletem keserű gondolatait, amelyek nem egy kinyíló fiatal élet elé valók. Mégis számtalanszor vigasztalt meg úgy is, hogy mondás nélkül is érzékelt a rossz hangulatomat. Az évek során, ahogyan előtte is egyre több világosodott meg az élet összefüggéseiből, olyan bölcs és megfontolt felfogásról tett tanúságot, hogy elámított, támaszkodni nem, de számítani mindenben számítottam rá. Olyan dolgokról is beszélgettem vele, amiről egyik nevelttel sem, de még a kevés rokonom, barátom közül se sokkal. Egyre inkább azt éreztem: a magam jobb kiadását látom, örömmel igyekeztem azon, hogy mindazokat az ajtókat megnyissam neki, amelyek előttem nem voltak hasonló koromban nyitva. Örültem, jubiláltam, s ez arra készítetett, hogy egyre többet és még többet tegyek érte. Ösztöndíjat jártam ki neki, pályázásokra biztattam, megjárta Nyugatot és Keletet, Északot és Dél, Európa minden jelentősebb vidékét. Ha múzeumba kíváncsozott, de mondani se merte, magam vásároltam tájékoztatókat, s küldtem el akár a British Museum időszakai kiállításaira is. Virágozott, kiteljesedni látszott. Tizedik évünk márciusában oxfordi egyetemi felvételt utazott. Gyökeresen megváltozva jött vissza. Kezdetben csak távolságtartó és a szokásosnál is hallgatagabb lett, titkolózott, folyton a számítógép csevegőprogramján meg a telefonján lógott, üzeneteket küldött és kapott, de nem mondta el, kitől, kérdésekre ingerült lett, már nagykorú vagyok, mondta meglepően nyersen. Nem voltam híve a minden áron való beavatkozásnak, természetes folyamatnak, leválási előkészületnek véltem. Ám az oxfordi eredmény késett, máshová

nem jelentkezett. Ha kérdeztem, elborult a szeme. Nem erőltettem, talán nem úgy sikerült, ahogy remélte, nem akartam vájkálni a friss sebben. Egy nap aztán felzaklatott fiatal nő keresett meg a munkahelyemen, elsírta, hogy korombeli férje viszonyt folytat örökbefogadott lányommal, hazudoznak, bujkálnak, ám ő rajtakapta és leleplezte őket, most válnak. A nap elborult előttem, nem tudtam figyelni semmire. Otthon kérdőre vontam, zokogva a szobájába zárkózott. Másnap összepakolt, közölte, összeköltözik a férjével, új életet kezdenek, gyermekeket szül és háziasszony lesz. A világ összedőlt, gondoltam megsemmisülve. Egy szavamat se hallgatta meg, taxit hívott és elhagyott. Még háromszor jött, pakolt, rendezett, megölelt, közölte, ez az ő élete, ezt kívánja tenni, nem vagyok a szülőanyja, ne szóljak bele, köszön mindent, de a maga választásait követi. És elment. Néhányszor összefutottunk még, bevásárláskor, párszor felhívott, fodrászt keresett, megkérdezte a tisztító címét, de nem hívott meg magához: a férfi nem szeretné, ha az ő családja, ráadásul nem is a vérszerinti, zaklatná őket, mondta, ő meg nem szeretné megharagítani. Majd ha egyensúlyba jönnek, belerázódnak, enyhül a férfi. Akkor majd meghív. Egy év után elköltöztek, előbb másik városba, majd külföldre. Nem hívtam, veszekedés lett, mondta, ha régi élete szereplői keresték, kérte, ne hívjam én, majd ő jelentkezik. Megtettem, ne gondolja, fogal-körömmel ragaszkodom, hogy buta anyaként nem tudom elengedni, hiszen igaz is, nem vérszerinti.

Erről az egyről, az egyetlen örökbefogadotról hát semmit nem tudok. A többi, a neveltjeim, rendszeresen hívnak, látogatnak, öszszejárunk. Örülök életük minden kis örömének, kis és nagyobb sikereiknek. Csak éppen üres a lelkem. Rossz a szájam íze, a hallgatag, komoly, tehetséges lány hiánya átjár. Bánt, hogy mégsem tudtam segíteni neki. Úgy vélem, sorsa nem tudott kiteljesedni. Vagy éppen így teljesedett ki? Nem tudom megmagyarázni magamnak sem, mit vagy hol hibáztam, én hibáztam-e vagy a sorsa törvényszerűen sodorta messzire, a családja, sosem látott vérszerinti ősei jöttek érte és vezették el, tovább, egy olyan úton, amin én már nem kísérhetem.

Örökbefogadás 2.

Hatalmas bálterem, halk zene, csinos ruhák, elegáns öltönyök, finom illatok. Lézengünk, udvarias mosolyokat váltunk. Csendes magabiztossággal átkarolja a vállam, magával húz a forgatagból, húz és vonz, majd elébe lök. Szemébe nézek. Az ő gyerekét neveltem. Megvetem, mert gyenge volt vállalni, gyenge legény volt, az apja miatt nem merte a gyereknek még a nevét se adni, pedig szerette a nővéremet, haláláig szerette. Megvetem, lenézem, pedig neki köszönhe-

tem a fiamat. Fiamként neveltem a fiát, így lett fiam. Elébe tol szelíden, rá kell nézmem, mondanom valamit. Köszönd meg, köszönd meg, sípol a hang nélküli hang a mélyből. Megvetem, megvetem, dobol a tudatom. Szorít a torkom, szorítom. Nem tartozom köszönettel, neki kell köszönnie. Nézem a szemét, hosszan, mélyen, dörmöböl a lenézés: mit tiszteljek azon, hogy jókedvedben világba szórtad a magod, aztán otthagytad?! Mi a tiszteletreméltó abban, hogy életet nemzettél, de megtartani nem tudtad, nem akartad, nem merted? Tiszteletre méltó én vagyok, aki befogadtam a kitaszítottat, otthont adtam, családot, nevet és tisztességet. Nézem, nézem, nézem, elmerülök a szeme tükrében, alábukom, mint tóba, a mélybe. Hirtelen előnt az ő fájdalma, hogy nem lehetett apja a fiúnak, akit szeretetből hívott a létbe. Nem engedte az apja, a dédapja, a kemény fiúk klánja, gazdagabb lány járt volna, mint az én ágról szakadt húgom, akinek a sírig tartó hűségén kívül egyebe se volt. Torkomba kúszik a fájdalma, az el nem sírt könnyei. Nem lehettem az apja... Le kellett mondanom róla, pedig a legszebb volt, amit életemben tettem. Köszönöm, hogy felnevelted. Nézem a szemét, már nem nézek le rá, fáj a torkom, úgy szorít. Lassan földig hajolok: tisztelem a sorsod, és mindenekfelett köszönöm, köszönöm, köszönöm.

FECSCKE CSABA

Búcsú egy baráttól

Szabó Bogár Imre emlékére

*besárgultam mondtad kifakult hangon
csöndesen a telefonba
váratlanul ijesztően robbant
fülemben a hang akár a bomba
beleremegtem és mindenre készen
még aznap meglátogattalak
felindulva minden kis semmiségen
nyöszörgött a föld talpam alatt
ott találtalak magadba száműzve elhagyottan
az ismerős szoba légüres terében
mint önmagad kísértete
libbentél elébbem
sárga voltál mint az érett birsalma
és fanyar rezignált nem panaszkodtál
de éreztem tudtam milyen nagy a baj
a kór a testedet megaszalta
de még lélegeztél és néztél üres szemekkel
azon imádkozva nagy fájdalmaid ne legyenek*